

Петренко Лариса

доктор педагогічних наук, старший науковий співробітник,
професор кафедри професійної та вищої освіти
ДЗВО «Університет менеджменту освіти»
Україна, м. Київ
inlaf@umo.edu.com

**ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ
НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ:
ЦИВІЛІЗАЦІЙНИЙ ПОСТУП**

Педагогічна діяльність має складний і багатофункціональний характер. Її здійснення в різних закладах професійної освіти в умовах інтернаціоналізації, нестабільності законодавчого регулювання, структурних перетворень на національному і регіональному рівнях призводить до високої динаміки змін у всій галузі і викликає багаточисельні утруднення у педагогів на різних етапах професійно-особистісного розвитку.

З точки зору наукового підходу, професійний розвиток – це процес соціалізації в онтогенезі людини, спрямований на привласнення ним різних аспектів світу праці, зокрема професійних ролей, професійної мотивації, професійних знань і навичок. Можна погодитися і прийняти, що професійний розвиток педагога має розглядатися як «психолого-педагогічний феномен, складне інтегративне динамічне багатоступеневе утворення, індивідуальна проекція соціальних норм і еталонів висококваліфікованої педагогічної праці, що зумовлює продуктивність педагогічної діяльності та розвиток особистості педагога-професіонала в діалектичній єдності професійної компетентності, культури педагогічного мислення, емоційної і поведінкової культури» [1, с. 206]. Отже, в основі професійного розвитку педагогічних і науково-педагогічних працівників лежить діяльність як «нормативно задана функціональна визначеність педагога в нашій культурі». Але історично так склалося, що вона має тенденцію до спрощення – до «зміщення від власно педагогічної функції до функції трансляції культури, передачі діяльності», тобто до абсолютно «пасивної відтворювальної діяльності» [2, с. 214]. Очевидно, що для такого зсуву є деякі підстави, адже педагог є носієм культури, проте він також є (у кращих свої зразках) живим зразком культури. Л. Столяренко наголошує, що таке сприйняття педагога суспільством і ним самим «найбільш виражено в авторитарній культурі...». Відповідно і взаємодія педагогів з таким уявленням про себе (як зразок) виявляється можливим тільки в авторитарній формі, що суперечить принципам демократичного розвитку нашої держави, освіти як соціального інституту.

Педагогічному сьогоденню притаманне: зростання вимог до викладача, які висуває держава і суспільство; заміна морально застарілих документів новими, в яких збільшена питома вага наукової діяльності; приведення у відповідність професійних компетентностей, предметів і засобів праці, знань, умінь та навичок трудовим функціям викладача; посилення орієнтації на етику і цінності; відсталість українських процедур забезпечення якості вищої освіти від сучасних європейських практик; високий рівень фінансової, дослідницької, навчальної несаможитності закладів вищої освіти, значна їхня залежність від органів влади (МОН України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України) у вирішенні питань поточного та стратегічного управління власною діяльністю; «масовізація» української вищої освіти, академічна недоброчесність; наявна суперечність основних положень Закону України

«Про вищу освіту» з інтересами університетських управлінців; повільне впровадження механізмів здорової академічної конкуренції; недостатня увага професійній репутації як головному капіталу в системі вищої освіти тощо [2, с. 35]. Безумовно, ці чинники не можуть не впливати на професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників, які представляють активний капітал будь-якого закладу освіти.

З підписанням низки міжнародних договорів вектор реформування освітянської галузі розгортається в бік європейського освітнього і наукового простору. Це зумовлює включення (на адаптацію в нинішніх умовах ми не маємо часу) педагогічної і науково-педагогічної професійних спільнот у європейську культуру, яку називають «синкретичною» або діалогічною (або комунікативною). Її суть полягає в розумінні та сприйнятті того, що «є багато зразків, способів життя та ідей людини, і тому основна цінність полягає в діалозі і організації розуміння. Центральна тяжкість у синкретичній культурі все більш падає на індивідуальність і індивідуальну свідомість... Це принципово демократична культура» [3, с. 214].

Таким чином, ми маємо об'єктивну реальність, коли педагог уже не є зразком, а є індивідуальністю, особистістю, «яка хоче, щоб її зрозуміли і для цього використовує всі засоби. Але така особистість і сама бажає, щоб розуміти інших, також як особистостей, які мають право на слово, на мислення» [там саме]. Л. Столяренко підкреслює, що саме це є засобом педагогічної роботи, управління, фактом самосвідомості.

У контексті порушеної нами проблеми маємо зазначити, що цивілізаційний поступ нині націлений на розвиток особистості, зокрема, професійний розвиток педагогічних і науково-педагогічних працівників. Його основою на різних етапах життєвого шляху є здатність індивідуальності, особистості перетворювати власну життєдіяльність у предмет свідомих динамічних змін, розвиваючи свою професійну культуру. Відчуття прогресу в цьому сприятиме задоволенню педагогічною, науково-педагогічною діяльністю в спеціально організованому середовищі, розвитку внутрішньої мотивації до активної життєвої позиції, а отже стає рушійною силою трансформаційних процесів у галузі освіти.

Список використаних джерел інформації:

1. Пулина А. А. Закономерности профессионального развития педагога в контексте общего развития образовательной организации. Проблемы современного педагогического образования. 2015. № 47-1. С. 204-211.
2. Результати всеукраїнського онлайн-опитування «Реформування освіти зсередини: точка зору представників освітянського середовища» серед науково-педагогічних працівників та адміністрації закладів вищої освіти травень-червень 2018 року. К., 2018. 43 с.
3. Столяренко Л. Д. Педагогическая психология. Серия «Учебники и учебные пособия». Ростов н/Д: «Феникс», 2000. 544 с.

УДК 378.147:004

Писанка Тетяна

викладач юридичних дисциплін

Ірпінський державний коледж економіки та права

Україна, м. Ірпінь

tpysanka@ukr.net